

İZMİR TİCARET ODASI

İRAK İŞ ve İNCELEME GEZİSİ RAPORU

29-30 HAZİRAN 2010

Hazırlayan: Reşat Uğur Karacan –
Dış Ekonomik İlişkiler Müdürlüğü - Uzman

Dış Ticaretten sorumlu Devlet Bakanı Sayın Zafer Çağlayan'ın başkanlığında Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) koordinasyonu, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TIM) organizasyonu ile Güney Doğu Anadolu İhracatçı Birlikleri (GAİB) ve Doğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği (DAİB) tarafından Kuzey Irak'ın Erbil kentine düzenlenen ve İzmir Ticaret Odası Heyet katılımı ile gerçekleşen İş ve İnceleme Gezisi Raporu.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dış Ticaretten sorumlu Devlet Bakanı Sayın Zafer Çağlayan'ın başkanlığında Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) koordinasyonu, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TIM) organizasyonu ile Güney Doğu Anadolu İhracatçı Birlikleri (GAİB) ve Doğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği (DAİB) tarafından Kuzey Irak'ın Erbil kentine İş ve İnceleme Gezisi organizasyonu yapılmıştır.

Odamız için gezide öne çıkan önemli noktalar

aşağıdaki gibidir:

1. Erbil Ticaret Odası Ziyareti

30 Haziran 2010 tarihinde İzmir Ticaret Odası Heyeti olarak Erbil Ticaret Odasında Başkanı Dara Jelil El Hayat daveti ile Erbil Ticaret Odası ziyaret edilmiştir.

Görüşmeye TIM Başkanı Mehmet Büyükekşi de katılmıştır. Görüşmede özetle İzmir Ticaret Odası Başkanı Ekrem Demirtaş, heyette 20'yi aşkın iş adamının bulunduğu dikkat çekerek Kuzey Irak ziyaretlerinden sonra şimdi de sıranın Erbil Ticaret Odasında olduğunu belirtmiş kendilerini İzmir'e davet etmiştir. Erbil Ticaret Odası Dara Jelil El Hayat ise IZTO davetine teşekkür ederek İzmir'e bir resmi ziyaret gerçekleştirmek istediklerini belirtmiştir. Jelil, Kuzey Irak'ta herkesin Türkiye ile iş yapmak istediğini ve buna paralel olarak Türk yatırımcılar için kapılarının sonuna kadar açık olduğunu ifade etmiştir. IZTO heyetini tanıtarak yönetim kurulu, meclis ve diğer üyelerimiz kendilerini firma ve sektörleri ile beraber tanıtmışlardır. Bazı firmalar Oda da ikili görüşme imkânı bulmuşlardır. Demirtaş görüşmede İzmir ve Ege Bölgesi olarak uzun yıllardır çok yönlü ihracat yaptığımız Irak'a binlerce çeşit mal ve hizmet sunabileceğimizi ifade etmiştir. Dara Jelil ilerideki ziyaretlerimizin daha uzun süreli olmasını tavsiye etmiştir. Ayrıca İzmirli yatırımcılara kapılarının sonuna kadar açık olduğunu ve Türk yatırımlarına ihtiyaç olduğunu eklemiştir. Jelil, vize konusu, Habur'daki bekleme süresinin uzun olması ve 4 ilave sınır kapısının açılması hususunda Türk Hükümetinden yardım talep etmiştir.

2. İş Forumu ve İkili Görüşmeler

İş Forumunda öne çıkan önemli noktalar hükümetimizin sınır komşumuz Irak ile ticaretin daha da artması için elinden gelen desteği göstereceği vurgulanmış, bununla beraber Erbil'de yakın zamanda bir Ticaret Ataşeliği açılacağı, yeni bir Ticaret Ataşesinin Erbil'e halihazırda atamasının yapıldığı ve 2 devlet bankasının yakın zamanda bu şehirde şube açacakları ifade edildi. Ancak IBKY'den PKK terör örgütüne karşı önlem alınması gerektiği ve Türkiye'ye yapılan saldırıların engellenmesi gerektiği ifade edildi.

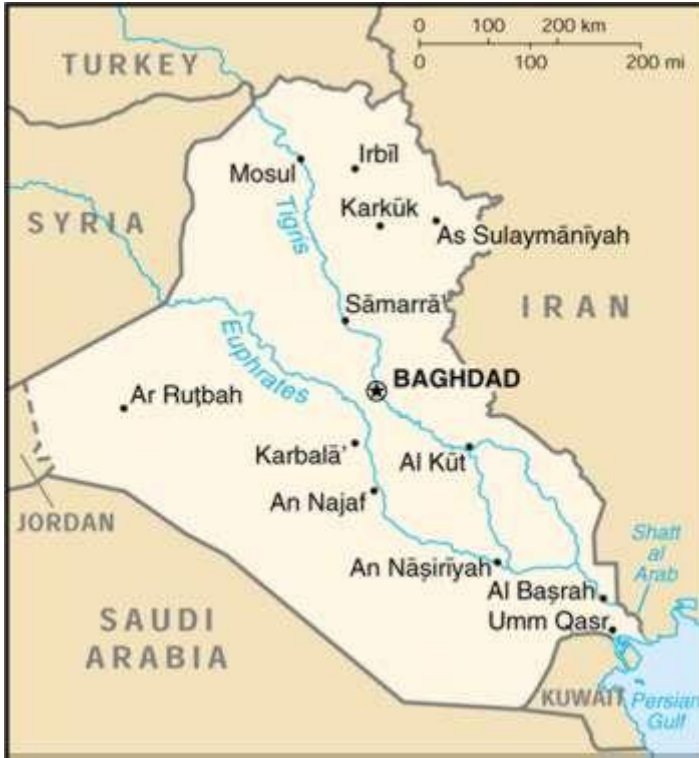
IKBY tarafı ise düzenlenen İş Forumunda Türk firmalarına Kuzey Irak'ta yatırım yapmaları için kapılarının sonuna kadar açık olduğunu ve kendilerine Türkiye'nin ekonomik gelişmesini model olarak aldıklarını belirtmişlerdir. Daha çok Türk firmasının bölgeye gelmesi için her türlü desteğin verileceği ifade edilmiştir.

3. Kuzey Irak ve Erbil'deki Fırsatları

Saddam Hüseyin yönetiminden sonra Irak Kürdistan Bölgesi Yönetimi şeklinde faaliyete geçen Kuzey Irak, merkezi Bağdat'a dış işlerinde bağımlı olmasına rağmen, iç işlerinde bağımsızdır. Bununla beraber bölgeye son 7-8 sene içerisinde önemli ölçüde bir Türk yatırımı gerçekleşmiştir. Bakir bir Pazar olan Kuzey Irak'a, Türk firmaları özellikle altyapıyı geliştirmek amacı ile inşaat,

inşaat malzemeleri, yapı kimyasalları, boya alanında yatırım yapmışlar ve gıda, mobilya ve tekstilde de önemli yatırımlara imza atmışlardır.

Ancak hâlihazırda Kuzey Irak'ta önemli bir yatırım açığı bulunmakla beraber İzmirli firmaların yukarıda belirtilen ve diğer iş kollarında bölgeye yatırım yapması avantajlı olabilir.

Erbil (veya Irbil, Arbil), Irak'ın Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetiminin başkenti olan şehirdir. Şehrin nüfusu 1,5 milyondur. Nüfus Kürtler, Türkmenler, Araplar dan oluşmaktadır. Nüfusun büyük çoğunluğu Kürttür.

Asurlular zamanında *Arba-ilu*, Arbela; eski İran kaynaklarında *Arbira* olarak geçen ve gelişmiş bir kent olan Erbil, Aşağı ve Yukarı Zab suları arasında kurulmuştur. Musul, Altınköprü, Bağdad-Basra yollarının kavşak noktasında bulunan şehir, Irak Selçukluları idaresinden sonra 1144 tarihinden itibaren Beytekin hanedanından Küçük Ali'nin ve Erbil Atabeklerinin başkenti olmuştur.

Muzafferüddin Kökböri devrinde (1136-1190) imar edilen Erbil, iki kısımda gelişmiştir. Aşağı Erbil nehir kenarında, geniş bir vadide yayılırken, Yukarı Erbil tepe üzerinde kale içine sıkışıp kalmıştır. Kalenin surları, eski kalıntıları üzerine Kökböri tarafından yeniden yaptırılmıştır.

Kökböri'nin evlâdı olmadığından, vasiyeti üzerine Abbâsî halifesine kalan Erbil, Moğol istilâsından sonra uzun müddet karışık ve sıkıntılı dönemler yaşamıştır. 1731'de, Nadir Şah'a karşı uzun süre dayanan kale, şehrin düşmesinden sonra harabe haline gelmiş, 1849'da esaslı bir şekilde tamir edilmiştir. Erbil, Osmanlı döneminde, 19. yy. başlarına kadar Bağdat'a bağlı bir kaza merkezi olarak idare edilmiştir.

Kökböri, devletinin ve saltanatının küçük olmasına rağmen, İslâm dünyasında büyük bir üne kavuşmuştur. Aşağı Erbil'de yüksek minareli bir ulu cami, bir medrese, 4 dârül-aceze, dul ve yetim yurtları ile ribatlar yaptırarak şehri mimari eserlerle donatmıştır.

Ulaşım yollarının kavşak noktasında bulunan Erbil, 12-15. yy.larda büyük bir ticaret merkezi durumundaydı. 1309 (Rumi) Musul Salnamesi'ne göre, 4.000 nüfuslu kaza merkezinde, 2 cami, 10 mescid, 6 medrese, 5 sıbyan mektebi, 5 dârül-aceze, 1 kışla ve 3 hamam bulunuyordu(4). Bugün Aşağı Erbil harabe halinde olup bir tek minare ayakta kalmıştır. Yukarı Erbil, kale içinde hâlâ 18. yy. hayatı yaşamaktadır. Kale içindeki Kale Camii, Hacı Molla İbrahim Camii, Ömerağa Medresesi ile Şeyh Şerif Tekkesi halen kullanılmaktadır.

ERBİL 30.06.2010- Dış Ticaretten sorumlu Devlet Bakanı Sayın Zafer Çağlayan'ın başkanlığında Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) koordinasyonu, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TIM) organizasyonu ile Güney

Doğu Anadolu İhracatçı Birlikleri (GAİB) ve Doğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği (DAİB) tarafından Kuzey Irak'ın Erbil kentine İş ve İnceleme Gezisi organizasyonu yapılmıştır.

Öğlen, İKYB Başbakanı Berham Salih ile görüşme ve kendisi tarafından Bakan Zafer Çağlayan onuruna bir yemek verilmiştir.

Erbil'de 29 Haziran 2010 tarihinde Dış Ticaret Müsteşarlığı Koordinasyonunda İhracatçılar Meclisi tarafından düzenlenen ve

gerçekleşen toplantı Saad Abdulla İş Merkezi'nde gerçekleştirilmiş olup, Dış Ticaret Müsteşarlığı yetkilileri devlet teşvikleri ve Irak'ta iş yapmanın detayları konusunda bir sunum gerçekleşmiştir.

Sunumu takiben Türkiye ve İBKY Ticaret Bakanlarının katılımı ile gerçekleşen İş Forumu yapılmıştır. İzmir Ticaret Odası Başkanı Ekrem Demirtaş konuşmasında, 'aslında iki ülke arasında çok da fazla fark yok, bu salonda oturanları birbirlerinden ayırmak çok zor' dedi. Demirtaş, İzmirli iş adamları

olarak Kuzey Irak'a yatırım ve ticaret yapma arzusunu ve iş ve tatil için her zaman Iraklıları İzmir'e beklediğini ifade etmiştir.

Forumda ayrıca Dış Ticaretten sorumlu Devlet Bakanı Çağlayan, TIM Başkanı Mehmet Büyükekşi, Erbil Valisi Nevzat Hadi, İKBY Ticaret ve Sanayi Bakanı Sinan Çelebi ve Planlama Bakanı Ali Sindi birer konuşma yapmışlardır.

Dış Ticaret'ten sorumlu Devlet Bakanı Zafer Çağlayan, *'Hedefimiz iki ülke*

arasındaki ticaret hacmini 4 yılda 20 milyar dolara çıkarmak' dedi. İş forumundan sonra ikili firma görüşmelerine başlanmıştır.

30 Haziran 2010 tarihinde kısa bir şehir çarşısı ve alışveriş merkezi turundan sonra İzmir Ticaret Odası Heyeti olarak Erbil Ticaret Odasında Başkanı Dara Jelil El Hayat daveti ile Erbil Ticaret Odasına hareket edilmiştir. Görüşmeye TIM Başkanı Mehmet Büyükekşi de katılmıştır.

Başkan Demirtaş, heyette 20'yi aşkın iş adamının bulunduğuna dikkat çekerek, ayakkabı, içecek, gıda, plastik, otomotiv, elektrik teçhizat, mobilya, sağlık-tıbbi malzemeler, inşaat, demir çelik, alanlarında faaliyet gösteren başarılı firmalar olduğunu ifade etmiştir.

Görüşmede, İzmir Ticaret Odası olarak Kuzey Irak ziyaretlerinden sonra şimdi de sıranın Erbil Ticaret Odasında olduğunu belirtmiştir. Oda Başkanı ile beraber Erbil Ticaret Odası üyeleri şifahen İzmir'e davet edilmiştir. Erbil Ticaret Odası Dara Jelil El Hayat ise IZTO davetine

teşekkür ederek İzmir'e bir resmi ziyaret gerçekleştirmek istediklerini belirtmiştir. Jelil, Kuzey Irak'ta herkesin Türkiye ile iş yapmak istediğini ve buna paralel olarak Türk yatırımcılar için kapılarının sonuna kadar açık olduğunu ifade etmiştir. Bununla beraber heyetimizde, ayakkabı, içecek, gıda, plastik, otomotiv, elektrik teçhizat, mobilya, sağlık-tıbbi malzemeler, inşaat, demir-çelik alanlarında faaliyet gösteren İzmir'in başarılı firmaları yer aldığını söylemiştir. IZTO heyetini tanıtarak yönetim kurulu, meclis ve diğer üyelerimiz kendilerini firma ve sektörleri ile beraber tanıtmışlardır. Bazı firmalar Oda da ikili görüşme imkânı bulmuşlardır.

Demirtaş görüşmede İzmir ve Ege Bölgesi olarak uzun yıllardır çok yönlü ihracat yaptığımız Irak'a binlerce çeşit mal ve hizmet sunabileceğimizi ifade etmiştir

Jelil, ilerideki ziyaretlerimizin daha uzun süreli olmasını tavsiye etmiştir. Ayrıca İzmirli yatırımcılara kapılarının sonuna kadar açık olduğunu ve Türk yatırımlarına ihtiyaç olduğunu eklemiştir. Jelil, vize konusu, Habur'daki bekleme süresinin uzun olması ve 4 ilave sınır kapısının açılması hususunda Türk Hükümetinden yardım talep etmiştir.

IZTO heyeti Erbil Ticaret Odasındaki toplantıda iken inşaat sektöründeki IZTO üyeleri Erbil International Otel'de Bakan ve Bakanlık üst düzey temsilcileri ile Türk ve Iraklı müteahhitlik firmalarının katılımı ile düzenlenecek toplantıya katıldılar.

Erbil Ticaret Odası görüşmesi sonrasında Bakan Zafer Çağlayan ile bir görüşme yaptıktan sonra dönüş yoluna geçilmiştir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Irak gezisi genel anlamda Kuzey Irak'ı tanımak, pazarı yerinde incelemek ve araştırma yapmak, Iraklı firmalar ile bağlantılar yapmak, Dış Ticaret Müsteşarlığına bağlı Irak Ticaret Ataşeleri ile tanışmak ve Erbil Ticaret Odası ziyareti açısından oldukça verimli geçmiştir.

İleride bölgeye gitmek isteyen üyelerimiz ve iş adamlarımızı yöre ve Pazar konusunda genel bilgi sağlama açısından bilgilendirici yönü de olmuştur. Bununla beraber İzmir Ticaret Odası ve İzmir, Kuzey Irak'ta tanıtılmış olup, üyeleri ve çok çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren firmalardan yerel Ticaret Odalarına bahsedilmiştir. Erbil Ticaret Odası da karşılıklı ekonomik işbirliğini artırmak amacı ile İzmir'e davet edilmiş, Oda başkanı da bu daveti şifahen kabul etmiş ve teşekkür etmiştir.

DTM organizasyonunda kısıtlı zaman nedeni ile geç organize edilen duyurular ve bir miktar uzayan konuşmalar nedeni ile firmalar ikili görüşmelerden çok fazla verim alamamışlardır. Bu konu IZTO Başkanı Ekrem Demirtaş tarafından Erbil Ticaret Odası Başkanı Jelil Dara'ya aktarılmış, Dara ise bu konu ile ilgili Odalarının yayımladığı ve firma iletişim bilgilerini barındıran kitapları İzmir Ticaret Odası Heyetine dağıtmış ve ayrıca birkaç Oda üyesini bu görüşmeye davet etmiştir.

Türkiye İhracatçılar Meclisi ise bundan sonra yapacakları Nijerya ve Azerbaycan gezilerine IZTO yönetim kurulunu ve üyelerini davet etmişlerdir.